

КРАСНОВ ЄГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Верховний Суд,
суддя, кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах військової агресії РФ проти України мільйони українців зіштовхнулися з необхідністю захисту належних їм прав у сфері соціального забезпечення. Ситуація, яка склалася в цій сфері, пов'язана з окупацією окремих територій України, релокацією органів Пенсійного фонду України, органів соціального захисту, у деяких випадках з їх руйнацією, евакуацією громадян України до інших регіонів, виїздом їх за кордон і т.ін. У зв'язку з цим Уряду треба було негайно вживати заходів для забезпечення можливості громадян здійснювати свої права у сфері соціального забезпечення.

У таких складних умовах було забезпечено своєчасне отримання пенсій, допомог, інших соціальних виплат. Водночас виникла низка інших питань, які потребували негайного вирішення. Одним із таких питань стало питання про те, куди треба звертатися із заявою про призначення пенсії за віком в умовах воєнного стану. Громадянам України надано можливість звертатися за наявності усіх необхідних документів до будь-якого сервісного центру Пенсійного фонду України. При цьому для призначення пенсії не мають значення місце прописки та фактичного проживання особи (регіон, країна). Пенсійний фонд України володіє реєстром застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, в якому зберігається інформація про кожну особу, яка працювала.

Витяг з реєстру застрахованих осіб містить такі дані: статус застрахованої особи; статус отримувача страхової виплати; дані про набутий страховий стаж застрахованої особи; відомості про період трудових відносин; відомості щодо нарахованої заробітної плати (доходу) застрахованої особи, що враховується для розрахунку страхових виплат та страхового стажу; відомості про особливі умови праці, що дають право на пільги в пенсійному забезпеченні та із загальнообов'язкового державного соціального страхування; відомості про суми добровільних внесків, передбачених договором про добровільну участь; відомості про суми доплати до мінімального страхового внеску відповідно до статті 24 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»; дані пенсійної справи; відомості про інші види загальнообов'язкового державного соціального страхування. Витяг формується і надсилається автоматично в персональний кабінет.

Потрібно враховувати те, що в умовах воєнного часу робота сервісних центрів Пенсійного фонду України в деяких регіонах є обмеженою через активні бойові дії або окупацію певної території. У цих випадках

такі органи взагалі можуть бути позбавлені можливості працювати, тому перед зверненням особі необхідно уточнити, до якого саме сервісного центру їй слід звертатися із заявою про призначення пенсії.

Нормативною основою звернення за призначенням пенсії є положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року № 1058-IV [1] та Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», затвердженого постановою правління Пенсійного фонду України [2].

Міністерство соціальної політики України також запевнило, що держава продовжить виплачувати призначені державні соціальні допомоги громадянам України упродовж воєнного стану плюс один місяць після його припинення або скасування [3]. Під час дії воєнного стану особам, які отримують державну соціальну допомогу не потрібно звертатися за її перепризначенням або підтвердженням права на отримання.

Відповідні норми закріплені в постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання державної соціальної допомоги на період введення воєнного стану» від 07.03.2022 р. № 214 [4]. Особливості надання державної соціальної допомоги «на період введення воєнного стану та одного місяця після його припинення чи скасування» передбачені у підпункті першому пункту першого цієї постанови.

Згідно з пунктом другим постанови Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 р. № 214 «у разі, коли отримувачами державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю пропущено строк переогляду допомоги, виплата таких видів допомоги не зупиняється на період введення воєнного стану та одного місяця після його припинення чи скасування».

При наданні державної соціальної допомоги в умовах воєнного часу норми постанови Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2020 р. № 264 «Деякі питання надання державної соціальної допомоги» протягом періоду воєнного стану та одного місяця після дати його припинення чи скасування не застосовуються.

Що стосується форм захисту прав у сфері соціального забезпечення в умовах воєнного стану, то судовий захист зазначених прав залишається найбільш ефективною юрисдикційною формою захисту.

Список використаних джерел:

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 року № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49–51. Ст. 376.
2. Порядок подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: Затверджено постановою правління

Пенсійного фонду України 25.11.2001 № 22-1 (в редакції постанови правління Пенсійного фонду України 07.07.2014 № 13-1). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1566-05#Text>

3. Соцдопомоги під час воєнного стану виплачують, за перепризначенням не потрібно звертатися. https://buh.ligazakon.net/ru/news/209878_sotsdopomogi-pd-chas-vonnogo-stanu-viplachuyut-za-perepriznachenniyam-ne-potrбно-zvertatis
4. Деякі питання надання державної соціальної допомоги на період введення воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 р. № 214. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2022-п#Text>
5. Деякі питання надання державної соціальної допомоги: постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2020 р. № 264. Офіційний вісник України. 2020. № 32. Ст. 1093.

Ключові слова: соціальне забезпечення, права людини, права у сфері соціального забезпечення, законодавство України, воєнний стан.

Key words: social security, human rights, human rights in the field of social security, legislation of Ukraine, martial law.

КАПІТАНЕНКО НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА

*Запорізький національний університет,
професор кафедри менеджменту організацій та управління проектами,
доктор юридичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Шлях України до демократичної, правової та соціально-орієнтованої держави базується на утвердженні та гарантії конституційних прав та свобод людини та громадянина, зокрема – соціально-економічних прав. Стратегія реформування державного управління України на 2022–2025 роки передбачає побудову в Україні спроможної сервісної та цифрової держави, яка забезпечить захист інтересів громадян на основі європейських стандартів та досвіду [1].

Досягнення заявлених цінностей є процесом тривалим та поступовим. Безпосередньо, сфера трудових правовідносин потребує суттєвих якісних змін для реалізації особою права на працю. Саме правові норми, вважають В. А. Бачинін і М. І. Панов, надають суспільним відносинам цивілізований характер, однак, якщо в науці найвиразніше виражене інтелектуальне начало, у мистецтві – художнє, то в праві – волюве [2, с. 125]. Відтак, реформування означеної сфери потребує активної нормотворчої діяльності.

Введення в Україні воєнного стану у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України відповідно до Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану